

Akademia Wychowania Fizycznego
im. Jędrzeja Śniadeckiego w Gdańsku

ŻEGLARSTWO
- INTERDYSCYPLINARNY PRZEDMIOT BADAŃ
(wybrane zagadnienia)

SAILING
- INTERDISCIPLINARY OBJECT
OF RESEARCH
(selected issues)

Pod redakcją naukową
Krzysztofa Zawalskiego

Gdańsk 1998

UWARUNKOWANIA AKTYWNOŚCI ŻEGLARSKIEJ

Wybrane czynniki indywidualne i środowiskowe

Marek Nowacki

Akademia Wychowania Fizycznego w Poznaniu

Celem pracy było sprecyzowanie pojęcia aktywności żeglarskiej, określenie jej rozmiarów oraz pewnych uwarunkowań indywidualnych i środowiskowych.

Badaniami objęto 148-osobową grupę żeglarzy o zróżnicowanym poziomie żeglarskim, pochodzących z różnych środowisk żeglarskich i zajmujących się różnymi formami żeglarstwa.

Dane do analizy zebrano za pomocą specjalnie opracowanego kwestionariusza-ankiety, zawierającego skategoryzowane pytania dotyczące: wielkości aktywności żeglarskiej, kompetencji żeglarskich, zainteresowań żeglarskich a także czynników indywidualnych, społecznych i środowiskowych, warunkujących aktywność żeglarską. Utworzono syntetyczne indeksy poziomu aktywności, jej szerokości, aktywności kulturalnej, poziomu żeglarskiego, które skorelowano ze zmiennymi niezależnymi - czynnikami indywidualnymi i środowiskowymi. W analizie danych zastosowano nieparametryczne testy istotnościowe i analizę regresji.

S stwierdzono, że na poziom żeglarski w istotny sposób wpływa przynależność klubowa żeglarza oraz dostępność przestrzenna (bliskość przystani żeglarskiej). Wymienione powyżej czynniki wyjaśniają 42% wariacji zmiennej - aktywność żeglarska.

W wyniku badań znalazła potwierdzenie hipoteza o istotnym znaczeniu klubów i organizacji społecznych (harcerstwo) w funkcjonowaniu polskiego żeglarstwa. Czynniki, które nie zostały uwzględnione a mogą być odpowiedzialne za dużą część wariacji zmiennej "aktywność żeglarska", to poziom motywacji oraz system preferencji wolnoczasowych jednostki.

1. WSTĘP

W ostatnich latach wielu autorów zajmuje się uwarunkowaniami aktywności fizycznej człowieka [14, 2, 10, 15]. Konstruowane są modele aktywności fizycznej, w których uwzględnia się znaczenie czynników środowiskowych i psychicznych w aktywności fizycznej [6, 11, 5]. Dotychczasowe prace dotyczące uwarunkowań sportowej, rekreacyjnej i turystycznej aktywności żeglarskiej nie dały jednoznacznej odpowiedzi na pytanie, jakie czynniki decydują o poziomie aktywności żeglarskiej [7, 6, 1, 12].

Jak podaje Encyklopedia Żeglarstwa (1996): „Żeglarstwo jest rodzajem aktywności ludzkiej związanej z uprawianiem sportu, turystyki i rekreacji, głównie na sprzęcie o

napędzie żaglowym“. Dlatego też aktywnością żeglarską są wszelkie przejawy aktywności sportowej, rekreacyjnej i turystycznej związanej z uprawianiem żeglarstwa. Zarówno duża różnorodność form żeglarskich (sportowe, turystyczne, rekreacyjne, śródlądowe, morskie), jak i bogata sfera sacrum towarzysząca żeglarstwu (zwyczaje, kultura żeglarska, itp.) [9, 3] decydują o szerokich możliwościach aktywności związanej z żeglarstwem. Jej poziom określa czas przeznaczony na żeglowanie, starty w regatach, udział w szkoleniach, praca na rzecz klubu, szerokość zainteresowań żeglarskich. Z aktywnością żeglarską związane jest pojęcie poziomu żeglarskiego, który kształtuje się w wyniku aktywności żeglarskiej. Pod pojęciem poziomu żeglarskiego rozumiem stopień doskonałości osiągnięty w żeglarstwie. Wskaźnikami jego są: sukces osiągnięty w sporcie, uzyskana klasa sportowa, stopień żeglarski, doświadczenie i wiedza żeglarska.

2. MATERIAŁ I METODA

Badaniami objęto 148-osobową grupę żeglarzy z różnych środowisk żeglarskich. Próbę dobrano w sposób losowy spośród żeglarzy pływających turystycznie po jeziorach Mazurskich, żeglarzy odbywających rejsy po Morzu Bałtyckim i Śródziemnym, a także grupa żeglarzy regatowych. Ankietowani reprezentowali zróżnicowany poziom żeglarski. Znaleźli się wśród nich kapitanowie jachtowi (9%), jachtowi sternicy morscy (13%), sternicy jachtowi (39%), żeglarze jachtowi (38%). Stopień instruktora żeglarstwa posiadało 8,6% osób, zaś klasę sportową 4,7%. Ponad 40% osób posiadało wykształcenie wyższe lub studiowało na wyższych uczelniach, 32% badanych stanowiły kobiety. Średni dochód netto wśród badanych wynosił 830 zł. Członkowie klubów żeglarskich stanowili ok. 60% badanych. Dane do analizy zebrano za pomocą kwestionariusza - ankiety, zawierającego skategoryzowane pytania dotyczące: wielkości aktywności żeglarskiej, kompetencji żeglarskich, zainteresowań żeglarskich a także czynników indywidualnych i środowiskowych warunkujących aktywność żeglarską.

Poziom żeglarski. Przyjęto, że na poziom żeglarski składają się zarówno aktywność, kompetencje jak i zainteresowania żeglarskie. Zdefiniowano Poziom Żeglarski jako sumę indeksów: Wskaźnika Poziomu Aktywności (WPA), Wskaźnika Kompetencji Żeglarskich (WKŻ) i Wskaźnika Zainteresowań Żeglarskich (WZŻ) [13]. Poziom aktywności żeglarskiej (Wskaźnik Poziomu Aktywności - WPA) zdefiniowano jako sumę ważoną następujących elementów: liczba dni żeglowania w roku, liczba startów w regatach w roku, liczba szkoleń na obozach, uczestnictwo w poszczególnych formach żeglowania (szerokość aktywności). Wyróżniono następujące formy aktywności żeglarskiej: turystyczne śródlądowe, turystyczne morskie, rekreacyjne (bez nocowania na łódce), regatowe i szkoleniowe (rejsy lub obozy). W skład syntetycznego indeksu nazwanego Wskaźnikiem Kompetencji Żeglarskich (WKŻ) weszły następujące zmienne: posiadany stopień żeglarski, stopień instruktorski, staż żeglarski (liczony w latach) oraz klasa sportowa. Do innych zainteresowań żeglarskich zaliczono aktywność żeglarzy nie związaną bezpośrednio z pływaniem, tzn.: oglądanie programów żeglarskich w telewizji, czytanie prasy i książek żeglarskich, słuchanie piosenek żeglarskich, oglądanie koncertów szantowych lub regat żeglarskich. Wskaźnik Zainteresowań Żeglarskich jest sumą wyżej wymienionych rodzajów aktywności.

Czynniki indywidualne i środowiskowe. Do czynników indywidualnych zaliczono oceniane przez samych ankietowanych, subiektywne odczucie własnej sprawności fizycznej oraz własnych uzdolnień ruchowych. Podejście to wynika z przekonania, że o

poziomie aktywności fizycznej decyduje subiektywne przekonanie o własnych możliwościach i sprawności fizycznej [13]. Pozostałe czynniki to płeć, wiek, stan cywilny, sytuacja materialna, poziom wykształcenia, kierunek wykształcenia, sposób rozpoczynania żeglownia. Do czynników środowiskowych zaliczono czynniki decydujące o podjęciu aktywności żeglarskiej: wpływ rodziców, wpływ rodzeństwa i kolegów, oddziaływanie szkoły lub zakładu pracy, środków masowego przekazu, jak również pochodzenie społeczne, bliskość przystani żeglarskiej i wielkość miejscowości rodzinnej.

Bariery. Wyróżniono 7 barier (przeszkód) uprawiania żeglarstwa: sytuację finansową, brak czasu, obowiązki (zawodowe, szkolne, domowe), dostępność sprzętu, dostępność przestrzenną (odległość do akwenu żeglarskiego), przepisy żeglarskie (stopnie, przepisy), brak indywidualnych predyspozycji (znaczenie poszczególnych czynników ankietowani oceniali za pomocą 5-stopniowej skali Likerta¹).

Otrzymane wyniki wszystkich wskaźników zostały znormalizowane poprzez przeliczenie ich na wartości skali stenowej. Ze względu na zmienną zależną Poziom Żeglarski wyróżniono w badanej populacji 3 grupy porównawcze charakteryzujące się niskim, średnim i wysokim poziomem żeglarskim. Syntetyczne wskaźniki poziomu żeglarskiego, poziomu aktywności, kompetencji, zainteresowań, skorelowano ze zmiennymi niezależnymi - czynnikami indywidualnymi i środowiskowymi. W analizie zastosowano nieparametryczny test różnic międzygrupowych (χ - kwadrat, test Kruskala - Wallisa) i współczynnik korelacji (τ - Kendalla). W obliczeniach wykorzystano program STATISTICA.

3. WYNIKI

Aktywność. Średni roczny czas przeznaczany przez ankietowanych na żeglowanie wynosi 33 dni. Mniej niż 1% przeznaczają na żeglowanie do 10 dni zaś 27% żegluje do 20 dni w roku. Stwierdzono istotnie wyższy poziom aktywności żeglarskiej wśród członków klubów żeglarskich w stosunku do pozostałych osób ($p=0.01$, $H=6.6$). Członkowie klubów przeznaczają na żeglowanie średnio 31,8, zaś pozostali 25,6 dni. W badanej grupie 63% osób zajmuje się żeglarstwem od ponad 5 lat. Największą popularnością cieszy się pływanie turystyczne po jeziorach, ale też prawie połowa osób uprawia często lub bardzo często żeglarstwo morskie.

Tab. 1 Uczestnictwo w różnych formach żeglarstwa (w %)

Rodzaj żeglowania	Bardzo często	Często	Rzadko	Bardzo rzadko	Trudno powiedzieć	Suma 1 i 2
Turystycznie po jeziorach	36,3	37,8	15,9	10,6	1,8	74,4
Turystycznie po morzu	14,2	33,4	23,7	20,8	3,9	47,6
Rekreacyjnie	4,7	22,1	28,3	33,2	9,5	26,8
Regatowo	4,8	6,9	22,1	61,0	5,0	11,7
Szkoleniowo	1,5	6,8	2,0	7,0	83,0	8,3

Stwierdzono istotny związek pomiędzy uprawianiem żeglarstwa morskiego a przynależnością klubową ($p=0.001$, $\tau=0.31$). Również żeglarstwo regatowe to domena

¹ skala zawierała stwierdzenia: tak, raczej tak, raczej nie, nie, trudno powiedzieć.

żeglarzy klubowych ($p=0.003$, $\tau=0.26$). Mężczyźni w większym stopniu niż kobiety preferują pływanie rekreacyjne - bez nocowania na łódce ($p=0.006$, $\tau=0.24$). Są także bardziej aktywni w żeglarstwie regatowym ($p=0.002$, $\tau=0.27$). 31% osób startowało przynajmniej raz w regatach w ostatnim sezonie. Szkoleniem żeglarskim zajmuje się 40% osób, dominują wśród nich osoby zrzeszone w klubach żeglarskich ($p=0.001$, $\tau=11.9$). Tylko 8,1% osób posiada stopnie instruktorskie. Z czynników, które weszły na mocy definicji w skład Współczynnika Poziomu Aktywności, największy udział ma aktywność regatowa, szkolenie i liczba dni przeznaczana na żeglowanie w roku (tabela 2).

Tab. 2 Współczynniki korelacji pomiędzy Wskaźnikiem Poziomu Aktywności a czynnikami składowymi

τ - Kendala	dni	regaty	szkolenie	turystyczne śródlądzie	turystyczne morze	rekreacyjne
WPA	0,44	0,56	0,54	0,13	0,39	0,02

Istnieje istotny, lecz słaby związek pomiędzy poziomem aktywności a płcią. Wyższą aktywnością żeglarską wykazują się mężczyźni niż kobiety ($p=0.006$, $\tau=0.24$). Nie stwierdzono istotnych zależności pomiędzy poziomem aktywności a odległością miejsca zamieszkania od akwenu żeglarskiego, wykształceniem, wielkością miejscowości zamieszkania. Istotnie wyższy poziom aktywności stwierdzono wśród członków klubów żeglarskich ($p=0.001$, $\tau=0.55$). Aktywność wzrasta też wraz z posiadanym stopniem żeglarskim ($p=0.001$, $\tau=0.49$).

Kompetencje. Stwierdzono istotną zależność pomiędzy płcią a posiadanym stopniem żeglarskim ($p=0.05$, $\tau=0.24$). Nie stwierdzono związku pomiędzy wiekiem, wielkością miasta czy odległością od akwenu wodnego a posiadanym stopniem. Wyraźnie wyższe stopnie posiadają członkowie klubów żeglarskich ($p=0.001$, $\tau=0.37$). Istnieje też istotny, choć słaby wprost proporcjonalny związek pomiędzy posiadanym wykształceniem a stopniem żeglarskim ($p=0.05$, $\tau=0.19$).

Sposób organizacji pływania. Najpopularniejszy sposób uczestnictwa w rejsach to pływanie ze znajomymi (niemal 50% osób). Równie częste jest samodzielne czarterowanie jachtu (42,7%) lub uczestnictwo w rejsach klubowych (42,6%).

Tab. 3 Sposób organizacji pływania

Sposób organizacji	Bardzo często	Często	Rzadko	Bardzo rzadko	Trudno powiedzieć	Suma 1 i 2
Uczestniczę w rejsach organizowanych przez znajomych	11,5	32,8	21,3	24,6	9,8	44,3
Sam wynajmuję jacht i kompletuję załogę	14,8	27,9	16,4	34,4	6,6	42,7
Biorę udział w rejsach klubowych	13,1	24,5	11,5	36,1	9,8	42,6
Pływam na własnym jachcie	16,4	8,2	3,3	60,6	11,5	24,6
Wypukuję miejsce na rejsie w biurze turystycznym	1,6	3,3	27,9	55,7	11,5	4,9

Zainteresowania kulturalne. Największą popularnością wśród żeglarzy cieszy się słuchanie szant oraz czytanie książek żeglarskich. Tylko 5% osób uczęszcza na regaty żeglarskie w charakterze widzów.

Tab. 4 Struktura zainteresowań żeglarskich

Rodzaj zainteresowań	Bardzo często	Często	Rzadko	Bardzo rzadko	Trudno powiedzieć	Suma 1 i 2
Słuchanie piosenek żeglarskich	27,4	28,5	21,9	4,2	14,4	55,9
Czytanie książek żeglarskich	5,2	41,5	37,1	3,6	16,7	46,7
Oglądanie programów żegl. w TV	10,8	30,3	26,6	16,9	17,2	41,1
Czytanie czasopism żeglarskich	11,9	20,5	35,1	19,2	13,4	32,4
Oglądanie koncertów szanlowych	3,6	25,2	37,8	23,4	15,3	28,8
Oglądanie regat żeglarskich	1,8	3,2	22,5	54,4	18,9	5,0

Stwierdzono niewielką istotną zależność pomiędzy poziomem zainteresowań żeglarskich a przynależnością do klubu. Członkowie klubów mają szersze zainteresowania kulturalne ($p=0.05$, $\tau=0.18$).

Bariera. Najczęściej podawaną przez respondentów przeszkodą w uprawianiu żeglarstwa jest dostępność sprzętu, rozumiana tutaj bardzo szeroko tzn. brak możliwości korzystania z jachtów klubowych, czarterowania lub kupna własnego jachtu (podaje ją 65% osób). Drugą najczęściej wymienianą przeszkodą jest brak wolnego czasu (62% osób). Trzeba jednak stwierdzić, że o ile trudności z dostępem do sprzętu żeglarskiego wydają się być czynnikiem obiektywnym (szczególnie w sezonie urlopowym na śródlądziu i generalnie przez cały sezon na morzu), to brak czasu wolnego jest często podawanym przez respondentów usprawiedliwieniem post factum braku zaradności lub zwykłego lenistwa. Nie stwierdzono, aby którykolwiek z czynników indywidualnych lub przestrzennych korelował z ww. barierami.

Tab. 5 Bariery aktywności żeglarskiej

Bariery aktywności żeglarskiej	tak	raczej tak	raczej nie	nie	trudno powiedzieć	suma 1 i 2
Dostępność sprzętu	44,3	21,3	6,6	8,2	4,9	65,6
Ilość czasu wolnego	26,2	36,1	13,1	8,2	1,6	62,3
Sytuacja finansowa	8,2	32,8	27,9	13,1	3,3	41
Inne obowiązki	8,2	16,4	27,9	27,8	4,9	24,6
Dostępność przestrzeni	6,6	8,2	11,5	59,0	0	14,8
Przepisy żeglarskie	4,9	4,9	11,5	62,3	1,6	9,8
Brak indywidualnych dyspozycji	1,6	1,6	32,8	36,1	13,1	3,2

Poziom żeglarski. Ze wszystkich czynników składowych, które tworzą indeks, poziom żeglarski w największym stopniu koreluje współczynnik poziomu aktywności (tab. 5).

Tab. 6 Wartości współczynnika korelacji τ -Kendala pomiędzy Poziomem Żeglarskim a czynnikami składowymi

Współczynnik τ -Kendala	WKŻ	WZZ	Poziom Żeglarski
WPA	0,51	0,24	0,67
WKŻ		n.i.	0,64
WZZ			0,49

Wykryto niewielkie aczkolwiek istotne różnice międzygrupowe w poziomie żeglarskim wśród osób, które w różny sposób rozpoczynały żeglowanie (tab. 7). Najwyższy poziom żeglarski prezentują osoby rozpoczynające edukację w organizacjach społecznych (np. harcerstwo) oraz w klubach sportowych, zaś najniższy absolwenci kursów komercyjnych i zdobywający umiejętności w gronie rodziny i znajomych.

Tab. 7 Poziom Żeglarski (wartość w stenach) a sposób rozpoczynania żeglowania

Sposób rozpoczynania edukacji żeglarskiej	Poziom żeglarski		Istotność różnic	Współczynnik τ -Kendala
	x	s		
W klubie sportowym	7	2,3		
W klubie turystycznym	6,5	1,4	H=16,1	t=0,21
Na kursie komercyjnym	4,1	1,5	p=0,003	p=0,03
W organizacji społecznej	7,4	2,3		
W rodzinie, ze znajomi	4,8	1,7		

Istnieje również dość silna zależność pomiędzy poziomem żeglarskim a przynależnością klubową ($p=0.001$, $\tau=0.44$). Również płeć jest czynnikiem różnicującym poziom żeglarski ($p=0.007$, $\tau=0.25$). Poziom żeglarski jest w dość silny sposób związany ze swobodnym dostępem do sprzętu ($p=0.001$, $\tau=0.49$). Jest to jedyna z barier (a właściwie jej brak) związana z poziomem żeglarskim.

W wyniku analizy związków pomiędzy poszczególnymi zmiennymi niezależnymi a zmienną zależną - Poziom Żeglarski, udało się zidentyfikować 4 zmienne istotne dla PŻ. Są to: bliskość przystani żeglarskiej od miejsca zamieszkania, przynależność klubowa, wpływ rodziców oraz płeć.

Tab. 8 Współczynniki korelacji pomiędzy PŻ a niektórymi zmiennymi niezależnymi

τ -Kendala	Bliskość przystani	Przynależność klubowa	Wpływ rodziców	Płeć
Bliskość przystani		0,19	n.i.	n.i.
Przynależność klubowa			0,20	0,46
Wpływ rodziców				n.i.
Poziom Żeglarski	0,41	0,53	0,26	0,24

Stwierdzono, że z poziomem żeglarskim najbardziej związana jest przynależność klubowa żeglarza oraz dostępność przestrzenna (bliskość przystani żeglarskiej).

4. DYSKUSJA

Próba poddana badaniom, pomimo że nie jest reprezentatywna, dość dobrze charakteryzuje populację polskich żeglarzy. Reprezentowane są wszystkie grupy stopni żeglarskich, w proporcjach zbliżonych do rzeczywistych. Bardzo wysoki odsetek osób z wyższym wykształceniem (ponad 40%) jest potwierdzeniem „elitarniej” pozycji, jaką zajmuje żeglarstwo wśród innych sportów. Dość niskie dochody respondentów zaprzeczają obiegowej opinii o żeglarstwie jako sporcie dla osób dobrze sytuowanych pod względem finansowym. Wysoki procent osób zrzeszonych w klubach żeglarskich jest dziedzictwem modelu żeglarstwa „organizacyjnego”, obowiązującego w Polsce w minonym okresie. Pomimo dominującej wśród respondentów formy żeglarstwa turystyczno - śródlądowego, niemal połowa żeglarzy próbowała też żeglarstwa morskiego. Proporcje te z pewnością będą się zmieniać wraz z liberalizacją przepisów morskich i większą dostępnością sprzętowa. Członkowie klubów są grupą dominującą we wszystkich formach żeglarstwa. Dominującymi formami organizacji pływania są rejsy klubowe, chociaż coraz popularniejsze stają się czartery indywidualne. Pływanie na własnych jachtach ciągle stanowi zdecydowaną mniejszość. Bardzo ubogi jest odsetek osób biorących udział w imprezach organizowanych przez agencje turystyczne. Wydaje się, że w tym właśnie sektorze usług mogą tkwić potencjalne możliwości rozwoju żeglarstwa. Kibicowanie regatom żeglarskim jest wśród żeglarzy mało popularne i wymaga większej troski ze strony organizatorów w celu przyciągnięcia potencjalnych widzów. Bariery natury ekonomicznej (dostępność sprzętu i sytuacja finansowa) pozostają głównymi przeszkodami w uprawianiu żeglarstwa w Polsce. Żeglarze reprezentujący najwyższy poziom wywodzą się przeważnie z klubów żeglarskich, co potwierdza znaczącą rolę klubów w edukacji żeglarskiej, kultywowaniu tradycji i trosce o rozwój żeglarski swoich członków [1]. Silną pozycję ukształtowaną w trakcie rozwoju polskiego żeglarstwa zachowują organizacje społeczne takie jak harcerstwo, LOK, itp. Zasadniczym czynnikiem pobudzającym do aktywności żeglarskiej jest oddziaływanie rodziców. O ile odległość przystani żeglarskiej od miejsca zamieszkania nie ma większego znaczenia dla poziomu aktywności żeglarskiej, to dla poziomu żeglarskiego, a w szczególności poziomu sportowego, ma znaczenie fundamentalne.

5. WNIOSKI

1. W wyniku badań znalazła potwierdzenie hipoteza o istotnym znaczeniu klubów i organizacji społecznych (np. harcerstwo, LOK) w funkcjonowaniu polskiego żeglarstwa.
2. Czynniki ograniczającymi w najwyższym stopniu aktywność żeglarską są: dostępność sprzętowa oraz bariery finansowe.
3. Czynniki, które nie zostały uwzględnione, a mogą w znacznym stopniu decydować o aktywności żeglarskiej to: poziom motywacji oraz system preferencji osobniczych.

BIBLIOGRAFIA

- [1.] Aversa A. (1986), Notes on Entry Routes into Sport / Recreational Role: The Case of Sailing. W: Journal of Sport and Social Issues, 10 (2), Boston.
- [2.] Bogucki J. (1991), Biospołeczne i ekologiczne uwarunkowania aktywności ruchowej ludzi w wieku produkcyjnym. W: Biospołeczne i ekologiczne uwarunkowania aktywności ruchowej ludzi w wieku produkcyjnym. AWF Poznań, 5 - 14.
- [3.] Demel M. (1990), O trzech wersjach teorii wychowania fizycznego. AWF Kraków.
- [4.] Encyklopedia Żeglarstwa (1996). Pod red. J. Czajewskiego. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- [5.] Evera A.W., Hollenhorst S. (1989), Testing the adventure model: empirical support for a model of risk recreation participation. Journal of Leisure Research, 21., 124 - 139.
- [6.] Kaplan M. (1975), Leisure: Theory and policy. New York: Wiley and Sons.
- [7.] Macbeth J. (1992), Ocean cruising: a sailing subculture. The sociological Review 1. 319 - 343.
- [8.] Macbeth J. (1982), Studies of Flow: Activity vs. Life Style in Sailing. W: Proceedings of the VII Commonwealth and International Conference, volume 9 Socio-historical Perspectives. Brisbane.
- [9.] Osirski W. (1990), Teoria wychowania fizycznego. AWF Poznań.
- [10.] Siwiński W. (1996), Wprowadzenie do teorii czasu wolnego i rekreacji ruchowej. Poznań: PDW Ławica.
- [11.] Smith D.H., Macaulay J. (1980): Participation in social and political activities. Jossey-Bass, San Francisco.
- [12.] Urbańczyk A. (1994), Samotny jachting oceaniczny w latach 1876 - 1993. Żeglarze, dokonania, jachty, trasy. Maszynopis pracy doktorskiej, Kraków.
- [13.] Winiarski R.W. (1995), Aktywność sportowa młodzieży. Geneza - struktura - uwarunkowania. AWF Kraków.
- [14.] Wykretowicz S. (1988), Społeczno - ekonomiczne czynniki uczestnictwa różnych grup społeczno-zawodowych w turystycznych formach rekreacji. W: Wyznaczniki i bariery uczestnictwa w turystycznych formach rekreacji. AWF Warszawa. 5 - 18.
- [15.] Żukowska Z. (1996), Pozaszkolna kultura fizyczna i turystyka w nowych koncepcjach edukacyjnych w Polsce. W: Sport rekreacja ruchowa turystyka. Pod red. W. Siwińskiego, Poznań: PDW Ławica, ss.81-89.

(Summary)

SAILING ACTIVITY: ENVIRONMENTAL AND INDIVIDUAL ASPECTS

Marek Nowacki
University School of Physical Education in Poznań

The objective of the paper is to define the meaning of sailing activity, its scope and some of the individual and environmental aspects.

The research has been carried out on a group of 70 yachtsmen of varying sailing competence and of varying interests as to form of sailing activity. Data for the analysis has been collected by means of a specially designed questionnaire, containing qualified questions relating to the scope of the sailing activity, sailing competence, sailing interests, as well as relating to the different factors influencing sailing activity: individual, communal and

environmental. Synthetic indices of the level of creativity its breadth cultural activity and the sailing level were created. They were subsequently correlated with independent factors, both individual and environmental.

During the statistical analysis non-parametrical tests were used as was regression analysis. The results of the research show that sailing level is largely determined by the membership of a sailing club and the availability of a sailing venue (distance from a marina). Those two factors contribute to the explanation of 42% of variance in sailing activity.

Conclusions:

1. A hypothesis that membership in clubs or other organisations (eg. scouts) is of material importance to the functioning of sailing as an activity in Poland has been confirmed.

2. Factors which were not included in the research and which can influence the variance in the level of sailing activity are: the level of motivation and the individual preference system in occupying free time.

SIEĆ MARIN JAKO ELEMENT ROZWOJU TURYSTYKI ŻEGLARSKIEJ NA POLSKIM WYBRZEŻU MORZA BAŁTYCKIEGO

Wacław Liskiewicz

Grupa Doradztwa, Promocji i Kooperacji Gospodarczej, Gdańsk

Praca ma na celu wykazanie, iż stworzenie podaży w sektorze usług portowych może prowadzić do rozwoju turystyki żeglarskiej na polskim wybrzeżu Morza Bałtyckiego. Sieć portów jachtowych przedstawiono jako jeden z elementów sprzeżony produkt turystyczny w dziedzinie specjalistycznej turystyki kwalifikowanej. Zaprezentowano zasady kwalifikacji i oceny portów jachtowych pod kątem zakresu i jakości świadczonych usług.

I. KIERUNKI ROZWOJU TURYSTYKI NA PRZEŁOMIE LAT 80. I 90.

W ostatnim dziesięcioleciu w krajach Unii Europejskiej w istotny sposób zmienia się sposób spędzania wolnego czasu. Przede wszystkim rośnie jego znaczenie. Według badań instytutów niemieckich około 30% obywateli Niemiec zaakceptowałoby niższą płacę kosztem zwiększenia ilości wolnego czasu. Wolny czas staje się istotną częścią stylu życia. Jednocześnie zmieniają się cele urlopowe i motywy podróży. Turystyka masowa jest powoli zastępowana turystyką indywidualną. Coraz mniej chętnie akceptuje się ustalone przez organizatora wypoczynku wytyczne co do czasu i celu podróży.

Do lat 70-tych urlop był biegunem przeciwnym do pracy zawodowej, dzisiaj natomiast przedstawia on mieszaninę potrzeby odpoczynku i zadowolenia z pracy. Podejmowane są np. próby dokształcania się podczas urlopu, przynajmniej w zakresie dotyczącym wolnego czasu. Równie ważne jak wypoczynek i relaks staje się przeżycie i przedsiębiorczość. Wzrastają tendencje do indywidualnego sposobu kształtowania podróży urlopowych. Na pierwszym planie stoi przy tym zmienność planowania urlopu. Zyskują na znaczeniu rodzaje turystyki pozwalające wypoczywać w krótszym czasie i na krótszych etapach w ramach posiadanego wolnego czasu. Średnia czasu podróży staje się krótsza a częstotliwość podróży zwiększa się. Bardzo często decyzyja o wzięciu krótkiego urlopu